

Mindre Meddelse

Tajgasædgæs i forsvarsposition mod ørne

Lille Vildmose er kendt for at have en bestand af Tajgasædgæs *Anser f. fabalis* i vinterhalvåret (DOFbasen). I vinteren 2015-16 har antallet af gæs været oppe på omkring 2300, da der var flest.

Lille Vildmose er også kendt for sine Konge- *Aquila chrysaetos* og Havørne *Haliaeetus albicilla*. Disse ørne betragter naturligvis gæssene som en del af deres vinterspisekammer. En Kongeørns tilsynekomst forårsager ofte, at gæssene flyver op for så at lande igen, når faren er drevet over. I vinteren 2016 lagde vi mærke til, at gæssene også har en adfærd, hvor de, når en ørn nærmer sig i stor højde, løber eller flyver ind mod midten af gåseflokken, for til sidst at stå helt tæt sammen. Nogle gange danner de også flere massive grupper på en gang blandt de op til 2000 individer, alle med strakte halse. Når ørnen har passeret, spreder gæssene sig langsomt igen, så hele episoden vel varer 2-5 min. Når der ikke er fare på færde, går sædgæssene meget spredt og i familiergrupper.

I alt har vi set denne adfærd omkring fem gange, hvoraf vi har fotodokumenteret den de to for flokke på omkring 500 gæs. Ofte jager ørnene ellers gæssene på vingerne flere gange om dagen, hvor de så blot lander

på en anden mark. Området, vi har set sammenstimlingerne på, ligger op mod Møllesøvej i Lille Vildmose. Det er domineret af store kulturgræsmarker op ad hinanden med enkelte småpytter fra vinterens regn. Området omkring markerne er gammel højmoser, som har været drænet og udgravet for spagnum i mange år, men som nu er med i et projekt om genoprettelse af højmosen. De gamle gravebaner er atter fyldt med vand og er blevet overnatningssted for mange af Sædgæssene, hvor de tidligere brugte Tofte Sø som overnatningsplads. Området er næsten ryddet for træer, så der er rigtig godt udsyn til alle sider.

Ole Roland Therkildsen og Tony Fox, der arbejder med disse gæs under et projekt ved Aarhus Universitet, har fortalt os, at denne gåsesamlingsadfærd er almindelig for små grupper af gæs, men er usædvanlig for så store flokke som her. Gruppesamlingsadfærd kender vi jo også hos Stære *Sturnus vulgaris* og Hjejler *Pluvialis apricaria*, når fx en falk jager dem. Men modsat disse eksempler fløj gæssene ikke op eller flygtede ud på vand, som det som nævnt ellers kendes her og andre steder (se fx Madsen 1988, Kotrschal *et al.* 1992, Ward *et al.* 1994). I de observerede tilfælde angreb ørnene ikke

Under uforstyrrede forhold fouragerer gæssene med flere meter mellem fuglene, hvorimod der er under en halv meter mellem gæssene, når de som her klumper sig sammen. Møllesøvej i Lille Vildmose den 25. februar 2016. Foto: Forf.

gæssene, og vi kan ikke vide, om ørnene rent faktisk havde til hensigt at angribe. Fra andre områder vides, at ørne også kan angribe gæs på jorden (McWilliams *et al.* 1994), men her i Lille Vildmose synes adfærden altså at kunne betale sig. Måske sparer gæssene energi, ved ikke at flyve op hver gang en ørn viser sig i luften over Lille Vildmose, hvor der er mange ørne og overflyvninger af gæssene er hyppige.

Summary:

Response of Taiga Bean Geese *Anser f. fabalis* to flying eagles

This note reports five separate observations of Taiga Bean Geese at their wintering site at Lille Vildmose, northern Jutland responding to Golden *Aquila chrysaetos* and White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* flying over at high altitudes in the winter of 2016. On each occasion, previously dispersed foraging geese in flocks of about 500 rushed together to form a very dense packed aggregation of highly alert birds, which 2-5 minutes after the eagle had passed, dispersed again to resume normal feeding. Group aggregations of flocking birds, such as Common Starlings *Sturnus vulgaris* and Eur-

sian Golden Plovers *Pluvialis apricaria* have been widely reported as an aerial response to avian predators such as falcons, and geese have been frequently observed flushing into the air or running to the safety of water to escape predators. However, such responses to relatively distant eagles have seemingly not been reported before.

Referencer

- Kotschal, K., J. Hemetsberger & J. Dittami 1992: Vigilance in a flock of semi-tame Greylag Geese *Anser anser* in response to approaching eagles *Haliaeetus albicilla* and *Aquila chrysaetos*. – *Wildfowl* 43: 215-219.
- Madsen, J. 1988: Duehøg *Accipiter gentilis* forstyrrer og dræber Knortegæs *Branta bernicla* ved specialiseret jagtteknik. – *Dansk Om. Foren. Tidsskr.* 82: 57-58.
- McWilliams, S.R., J.P. Dunn & D.G. Raveling 1994: Predator-prey interactions between eagles and cackling Canada and Ross' geese during winter in California. – *Wilson Bull.* 106: 272-288.
- Ward, D.H., R.A. Stehn & D.V. Derksen 1994: Response of staging brant to disturbance at the Izembek Lagoon, Alaska. – *Wildl. Soc. Bull.* 22: 220-228.

Dorte og Flemming Sørensen (dortegflemming@gmail.com)
Ildtornvej 12, Mou
DK-9280 Storvorde

Anmeldelser

Horisontlinjer – Fugle og Vadehav

Marco Brodde. 116 sider, 130 illustrationer, indb. Fiskeri- og Søfartsmuseets Forlag 2015. ISBN 978-87-90982-76-8. Pris kr. 248 i Naturbutikken.

Horisontlinjer er tegnet og skrevet af Marco Brodde. Bogen skildrer årets gang på Fanø i kortfattet tekst og med veloplagte tegninger, akvareller og raderinger. Det er en lystrejse gennem vadehavslandskaberne omkring Fanø med fuglene som omdrejningspunkt. Marco Brodde har slået sig ned på Fanø, og illustrationerne spænder fra næsten 10 års virke, og det er dejligt, at alle illustrationerne er daterede.

Marco beskriver meget malende i forordet den indgang til Fanø, han fik på sin første DOF-tur til øen, og hvordan det er at se og senere tegne det, man ser: "Med tiden lærte jeg også at kende forskel på de forskellige arter, hvilket i virkeligheden mest handler om opøve evnen til at se. Ligesom når man tegner et motiv, der oftest bevæger sig og med garanti snart er væk. Man skal se meget koncentreret."

Marco beskriver videre det at tegne og derigennem at skildre et øjebliksbillede, den følelse man opnår som en ubemærket gæst her i vadefluglenes verden. Det er horisontlinjernes landskab, det er Vadehavet, og det er særligt på Fanø. Hele vejen igennem bogen er det præcis denne fornemmelse, man

får. Det er noget, der er set og oplevet direkte i en hurtig skitse. Marco har et personligt udtryk, som tidligt lå fast, når man så ham illustrere sine historier om fugle. Han er naturvejleder, og i sine poetiske fortællinger og dagbøger er der en baggrund i kendskab og beskyttelse. Her er man godt hjulpet af ham som tegner, fordi det giver stor indlevelse. Tilmed opnås stort nærvær og personlighed i udtrykket, som man ikke ser, hvis der er brugt et fotografi som forlæg.

Når man udgiver en bog om Vadehavet, er det i konkurrence med så mange andre bøger, der i disse år udgives om dette område, som i den grad er kommet i fokus som nationalpark. En bog som *Horisontlinjer* træder frem, fordi den er anderledes i billedudtrykket, i det tegnede. Beskueren tilegner sig den personlige iagttagers indtryk, og man får foræret en ny flig af mysteriet – hvorfor fuglene egentlig er så interessante. Det er livet og det flygtige, det lidt uopnåelige, der åbnes op for. Fuglene i dette enkle og alligevel komplicerede landskab.

Styrken i billederne ligger i fuglene og sælerne i øvrigt, såvel i tegninger som raderingerne. Bevægelserne er skarpt ramt, og det er her, at Marcos fugle er vedkommende. Han sidder derude og fanger bevægelserne i nuet. Det er en tegnemåde, som er vundet frem på det seneste. Man ser det i flere unge engelske tegneres arbejde. Denne tradition blev for alvor dyrket af Eric Ennion (1900-1981), som åbnede op for helt nye måder at se